

Analýza maloplošných zvláště chráněných území s vazbou na vody v kontextu hodnocení stavu jejich vodního prostředí

Pavel Rosendorf, Hana Janovská a kol.

Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i.

Workshop Centra Voda a DivLand

6. prosince 2023, Konferenční centrum VÚV TGM, v. v. i., Praha

T A Tento projekt je spolufinancován se státní podporou
Technologické agentury ČR a Ministerstva životního
prostředí v rámci **Programu Prostředí pro život**.
Č R

www.tacr.cz www.mzp.cz

Program **Prostředí pro život**

Stručný úvod do problematiky

- ✓ Výběr maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ) s pravděpodobnou vazbou na vody byl v roce 2006 zpracován VÚV TGM a AOPK ČR v projektu VaV/650/2/03 a následně byl zahrnut do Registru chráněných oblastí (Registr) podle Rámcové směrnice o vodách.
- ✓ V roce 2019 provedla AOPK ČR technickou aktualizaci MZCHÚ zařazených do Registru, která spočívala ve vyřazení zrušených území a revizi plošného vymezení stávajících území. Dosud nebyla do Registru doplňována žádná nově vyhlášená území.

	MZCHÚ celkem	NPR	NPP	PR	PP
Stav k roku 2006	757	47	25	294	391
Stav k roku 2019	711	45	25	283	358
Stav k roku 2023	701	45	24	281	350
Rozdíl 2023 a 2006	-56	-2	-1	-13	-41

Analýza předmětů ochrany s vazbou na vodu v MZCHÚ

- ✓ Byla provedena analýza vyhledávacích předpisů a plánů péče pro 701 MZCHÚ v digitálním registru Ústředního seznamu ochrany přírody (ÚSOP).
- ✓ Pro každé MZCHÚ byly zaznamenány druhy a biotopy s vazbou na vody. Pro klasifikaci biotopů byl použit katalog biotopů podle Chytrý a kol. (2010).
- ✓ Na rozdíl od roku 2006 jsou již aktuální plány péče až na výjimky zpracovávány podle jednotné metodiky (vyhláška č. 45/2018 Sb.) a práce s nimi umožňuje lepší třídění předmětů ochrany.
- ✓ V řadě území je uváděno velké množství druhových předmětů ochrany (maximum 59), někde jsou předměty ochrany definovány velmi obecně.

Celkový počet MZCHÚ v Registru (stav 2023)	701
Bez vazby na vodu	13
Druhy a biotopy (stanoviště)	440
Pouze druhy	32
Pouze biotopy (stanoviště)	195
Pouze hydromorfologie nebo geologie	12
Plán péče není zpracován nebo neobsahuje potřebné informace	9

Analýza předmětů ochrany s vazbou na vodu v MZCHÚ

- ✓ Bylo identifikováno nejméně 161 druhů živočichů a 223 druhů rostlin jako předmětů ochrany. V případě některých druhů byla identifikace vazby zejména na mokřadní a sušší typy stanovišť nejasná.
- ✓ Bylo identifikováno celkem 78 typů biotopů jako předmětů ochrany. Tyto typy biotopů reprezentují celkem 26 typů stanovišť s vazbou na vody.

Foto: P. Rosendorf

Předměty ochrany (PO)	živočichové	rostliny
četnost PO v MZCHÚ	161	223
≤ 5	92	153
6-10	17	31
11-20	29	16
> 20	23	23

Předměty ochrany (PO)	biotopy	stanoviště
četnost PO v MZCHÚ	78	26
≤ 5	23	5
6-10	14	4
11-20	12	4
> 20	29	13

Analýza předmětů ochrany s vazbou na vodu v MZCHÚ (živočichové)

Druh	Skupina	EVL nebo PO	Počet MZCHÚ
ropucha obecná	obojživelníci		94
čolek obecný	obojživelníci		81
rosnička zelená	obojživelníci		59
čolek horský	obojživelníci		57
kuňka obecná	obojživelníci	ANO	55
skokan zelený	obojživelníci		52
moták pochop	ptáci	ANO	46
čolek velký	obojživelníci	ANO	43
skokan hnědý	obojživelníci		41
vydra říční	savci	ANO	38
skokan ostronosý	obojživelníci		37
skokan štíhlý	obojživelníci		35
potápka malá	ptáci		35
bekasina otavní	ptáci		34
chřástal vodní	ptáci		34
ledňáček říční	ptáci	ANO	34
skokan krátkonohý	obojživelníci		33
kopřivka obecná	ptáci	ANO	31
modrásek bahenní	motýli	ANO	30
slavík modráček střeoevropský	ptáci	ANO	29
blatnice skvrnitá	obojživelníci		24
potápka roháč	ptáci		24
skokan skřehotavý	obojživelníci		22

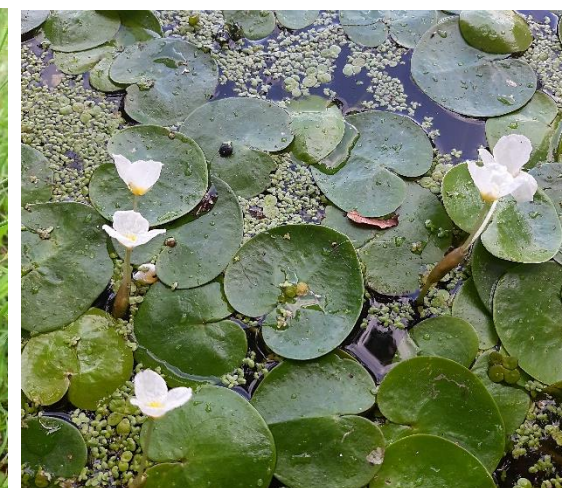

Foto: P. Rosendorf

Analýza předmětů ochrany s vazbou na vodu v MZCHÚ (rostliny)

Druh	EVL	Počet MZCHÚ
prstnatec májový		151
vachta trojlístá		65
rosnatka okrouhlolistá		58
kozlík dvoudomý		55
tolie bahenní		48
prstnatec Fuchsův		47
klikva bahenní		43
hadí mord nízký		41
bledule jarní		40
kosatec sibiřský		39
mochna bahenní		39
kruštík bahenní		36
upolín nejvyšší		33
ostřice blešní		32
vrba rozmarýnolistá		30
ostřice Davallová		29
vrbina kytkokvětá		28
srpnatka fermežová	ANO	25
ostřice plstnatoplodá		22
d'áblík bahenní		21
leknín bělostný		21
rozrazil štítkovitý		21

Analýza předmětů ochrany s vazbou na vodu v MZCHÚ (biotopy)

Kód biotopu	Popis biotopu	Typ biotopu	EVL	Počet MZCHÚ
T1.5	Vlhké pcháčové louky	sekundární trávníky a vřesoviště		271
M1.7	Vegetace vysokých ostřic	mokřady a pobřežní vegetace		171
L2.2	Údolní jasanovo-olšové luhy	lesy	ANO	165
R2.3	Přechodová rašeliniště	prameniště a rašeliniště	ANO	161
R2.2	Nevápnitá mechová slatiniště	prameniště a rašeliniště	ANO	153
T1.9	Střídavě vlhké bezkolencové louky	sekundární trávníky a vřesoviště	ANO	143
M1.1	Rákosiny eutrofních stojatých vod	mokřady a pobřežní vegetace		130
L1	Mokřadní olšiny	lesy		109
K1	Mokřadní vrbiny	křoviny		68
V1F	* Ostatní prostory	vodní toky a nádrže	ANO	67
V1	*	vodní toky a nádrže		64
L2.3	Tvrdé luhy nížinných řek	lesy	ANO	62
T1.6	Vlhká tužebníková lada	sekundární trávníky a vřesoviště	ANO	61
L9.2A	Rašelinné smrčiny	lesy	ANO	47
L9.2B	Podmáčené smrčiny	lesy	ANO	42
V4	Makrofytní vegetace vodních toků	vodní toky a nádrže	ANO	36
R2.1	Vápnitá slatiniště	prameniště a rašeliniště	ANO	34
R3.1	Otevřená vrchoviště	prameniště a rašeliniště	ANO	33
V1C	* Porosty s bublinatkou jižní a obecnou	vodní toky a nádrže	ANO	29
M1.3	Eutrofní vegetace bahnitých substrátů	mokřady a pobřežní vegetace		29
L2.4	Měkké luhy nížinných řek	lesy	ANO	29
V2	Makrofytní vegetace mělkých stojatých vod	vodní toky a nádrže		27

* Makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod

Foto: P. Rosendorf

Analýza předmětů ochrany s vazbou na vodu v MZCHÚ (stanoviště)

Kód stanoviště	Popis stanoviště	Počet MZCHÚ
7140	Přechodová rašeliniště a třasoviště	333
91E0*	Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy - prioritní stanoviště	197
6410	Bezkolencové louky na vápnatých, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách	143
3150	Přírozené eutrofní vodní nádrže s vegetací typu Magnopotamion nebo Hydrocharition	140
91D0*	Rašelinný les - prioritní stanoviště	117
6430	Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpínského stupně	76
91F0	Smíšené lužní lesy s dubem letním ... podél velkých řek atlantské a středoevropské provincie	62
7110*	Aktivní vrchoviště - prioritní stanoviště	55
9410	Acidofilní smrčiny (Vaccinio-Piceetea)	42
3260	Nížinné až horské vodní toky s vegetací svazů Ranunculion Fluitantis a Callitricho-Batrachion	36
7230	Zásaditá slatiniště	34
3130	Oligotrofní až mezotrofní stojaté vody nížinného až subalpínského stupně kontinentální a alpínské oblasti a horských poloh jiných oblastí ...	30
3160	Přírozená dystrofní jezera a tůně	24

Foto: P. Rosendorf

Pro které druhy v MZCHÚ monitorovat vodní prostředí?

- ✓ Zaměřit se přednostně na druhy, které mají přímou vazbu na vody (alespoň po část roku nebo v části vegetační sezóny).
- ✓ Monitorovat referenční lokality a nastavit environmentální cíle fyzikálně-chemických ukazatelů, případně vybraných biologických složek pro druhy, které jsou předmětem ochrany **ve více než 20 (10?)** MZCHÚ.
- ✓ Pro vodní druhy, které jsou předmětem ochrany **v 1-5** MZCHÚ postupovat v hodnocení individuálně.
- ✓ Pro mokřadní druhy a druhy vlhkých stanovišť není sledování parametrů vodního prostředí příliš vhodné. Vhodnější je provádět sledování a hodnocení na základě vývoje populací a metodami, které jsou využívány pro periodické hodnocení území soustavy Natura 2000.

Foto: J. Svobodová

Pro které biotopy a stanoviště v MZCHÚ monitorovat vodní prostředí?

- ✓ Zaměřit se přednostně na biotopy a stanoviště s přítomností tekoucích nebo stojatých vod, které lze vzorkovat standardními metodami.
- ✓ Pro typy biotopů určit charakteristické druhy (deštníkové, diagnostické), které jsou nejcitlivější na stav vodního prostředí. Pro tyto druhy monitorovat referenční lokality a stanovit jejich prostřednictvím environmentální cíle pro typ biotopu.
- ✓ Zaměřit se přednostně na biotopy které jsou předmětem ochrany **ve více než 20 MZCHÚ**. Provést detailní analýzu předmětů ochrany pro biotopy a druhy v jednotlivých MZCHÚ.

Foto: P. Rosendorf

Další doporučení z pohledu ochrany vod v MZCHÚ – vyhlášovací předpisy, plány péče

- ✓ Při vyhlásování MZCHÚ lépe specifikovat druhové předměty ochrany s důrazem na diagnostické a deštníkové druhy.
- ✓ V plánech péče dále sjednotit způsob uvádění druhů a biotopů jako předmětů ochrany (metodický postup, šablona ?); redukovat uvádění rozsáhlých druhových seznamů, zaměřit se na nejcitlivější zástupce jednotlivých skupin.
- ✓ Provést aktualizaci Registru v část MZCHÚ s vazbou na vody. Od roku 2006 nebyla doplňována nově vyhlášená území.

Foto: P. Rosendorf

Děkuji vám za pozornost a těším se na vaše dotazy

pavel.rosendorf@vuv.cz, +420 724 903 186

Foto: P. Rosendorf

T A Tento projekt je spolufinancován se státní podporou
Technologické agentury ČR a Ministerstva životního
Č R prostředí v rámci **Programu Prostředí pro život**.

www.tacr.cz www.mzp.cz

Program **Prostředí pro život**

